

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta, 1 fl. 80 kr. za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 15 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 30. aprila 1862.

Krtka pred sodbo!

„Ti rovarski krt, vse polje mi boš pokvaril!“ — tako govori še dandanašnji marsikteri kmetovavec, tiho krog naritih krtin stopaje in gledé, kako bi eno ali drugo teh živalic pokončal; še dandanašnji, ko so „Novice“ že tolikanj pisale in učile o neškodljivosti in koristi krtov. Kakor poprej se še zmiraj v nekterih krajih preganja in pokončuje nedolžni krt, še celó denar se daje tistim, ki morijo koristno žival. Ne vém, kaj bi nekteri raje verjeli, kot to, da krt korenin ne gloda, trave in žit ne spodjeda?

Akoravno je pa pri nekterih vse svarjenje bob v steno, hočem vendar le danes nekaj besed krtu v korist govoriti. Pridi tedaj semkaj, prijatelj, ki si hud sovražnik krtov, pomenila se bova o ti reči in vidila, kdo ima prav; ali ti, ki trdiš, da krt korenine gloda, travo spodjeda in tako senožeti spridi, ali jaz, ki pravim, da je koristna žival.

Najprvo mi povej, dragi prijatelj, ali si mar že kedaj krtka sam vidil, da je korenine grizel?

„Tega ravno ne, boš znabiti rekel, al moji sosedje sploh tako govorijo; tudi moj rajni oče, Bog jim daj dobro, so mi že pravili, da krt travo spodjeda. Saj pa tudi ni treba, da bi ga sam vidil; da res korenine gloda, se že iz tega-le vidi: Kjer so koreninice objedene in se zavoljo tega rastline suše, tamkej je tudi krt; kjer pa tudi krtov ni, tudi koreninice niso oglodane — se zeliša ne suše — toraj krt korenine grize.“

Prijatelj, tvoj dokaz je vegast od konca do kraja. Ravno tako abotne so te tvoje besede, kakor da bi tako-le govoril: „Kjer kaka mrtva žival (mrha) leži, tamkaj se zbirajo krokarji — toraj krokarji žival umorijo.“ Kaj ne, kako nespametno bi tako modrovanje bilo? Glej ta reč je tako: Korenin ne je krt, ampak to storé bramorji in drug mrčes, ki lazi pod zemljo, krt pa se živi s takimi živalmi. Zdaj vidiš, zakaj je krt le tam, kjer so korenine objedene — zato namreč, kjer je tam zmiraj dovolj bramorjev, živečih se s koreninicami — krt pa jih lovi. Kar tedaj bramorji in drug mrčes storí, tega bi moral kriv biti krt? Ker toliko milijonov črvov, toliko škodljivih bramorjev pokonča, zato ga preganjamo in njegove morivce plačujemo? Ali more kaj bolj neumnega in bolj napčnega biti, kot najboljšega dobrotnika s senožet poditi?

„To je prav lepo, kar nam tù govoriš — znabit porečes — al Bog vé, če je res? Papir je voljan, se piše kar se hoče na-nj; dokaži nam, dokaži, če si tako prepričan nedolžnosti krtove!“

Da, prijatelj, dokazati ti hočem, da je krt nedolžen mučenec, da ne je on korenin, ampak se hrani z bramorji, kateri rastline spodjedajo. Poslušaj tedaj:

Vsaki živali se že na zobéh pozná, kaka je njena hrana. Drugačni so zobje žival, živečih se z mesom drugih žival; drugačni onih, ki se redijo z rastlinami. Živali, ki se z rastlinami hranijo (glodavci), imajo v vsaki čeljusti po dva kaj ojstra zoba, skranjikov ali podočnikov nimajo nič, ampak od sprednjih zob noter do kočnikov so čeljusti prazne. V primer naj ti bo: veverca, polh, miš, zajec itd.

Živali pa, ki se hranijo z mesom drugih žival, ktere vlovijo, imajo šest ali več sprednjih zob, potem skranjike in zadej kočnike. — Poglejmo zdaj krtu v gobček, kakošne zobe ima nek on? Najdli bomo v zgornji čeljusti šest, v spodnji pa osem prav ojstrih sprednjih zob, zatem na obeh stranéh skranjike, katerih nima nobeden glodavec. Vidiš tedaj, da krt ni vstvarjen za hrano rastlinsko; on je ropna žival.

Da se pa še bolje prepričaš, da krt ne gloda korenin, ti hočem to še drugač dokazati. Kaj ne, kar krt pojé, to mora v želodcu imeti? Kar ima pa v želodcu, to je gotovo pojedel — kje drugej bi pač v želodec prišlo? Preparajva tedaj krtu kožo in prereživa mu želodeček. Kaj bova nek notri našla? Nikoli ne korenin in rastlin, ampak le kožce bramorjev, črve in drug mrčes, ki živi pod zemljo.

Ali si zdaj prepričan resnice, ko si z lastnimi očmi vidil, da nima krt korenin v želodcu, pač pa tvojemu polju tako škodljive bramorje? Menim, da bi moral vrjeti, če bi bil tudi tak nevrjetnež, kakor nekdaž Tomaž!

Pusti tedaj vendar enkrat nedolžnega krtka pri miru! Kaj če tudi enmalo zemljo prerije in krtin nakupiči — grablje v roko in vse bo dobro! Če pa za vse opominjevanje nič ne maraš, pa le pobij vse krte, — pomnožili se ti bodo potem bramorji in drug mrčes; iz teh se bodo kebri zvalili in pokončali ti drevje. Tako ne boš imel ne trave ne drevja.

A. Zup.

Gospodarske skušnje.

(Kadar krava mleko pridržuje), naj se ji po nasvetu 41. lista „Novic“ leta 1849 kamnita sol lizati dá, in po tem ga bo rada dala. Povem Vam zatoraj skušnjo o imenovani zadevi pri meni, ki potrjuje oni pomoček. Ena mojih krav, ki ji je bilo tele odvzeto, tudi ni hotla mleka dajati, trmasta vsa ga je vedno pridrževala, najbrže še posebno zato, ker je vidila tele še druge krave. Dekla potem enmalo črne soli v toliko vodi raztopi, da ž njo toliko sená poškropi, kar ji ga je za tisti čas položila, ko je kravo molzla, — in prav je zadela, zakaj polno golído ali žehtár mleka je namolzla; močno rada je jedla in hitro potem mleko dala, in ga po takem ravnanju nek vselej rada dá. — Po mojih mislih bi vsled povedane skušnje utegnula tedaj tudi črna (živinska) ali sploh vsaka navadna sol pripravna in dobra biti, kadar krave mleko zadržujejo, če se z njo tako ravna, kakor je bilo povedano. *)

Jož. Germek.

(Zoper mravlje), ki lazijo na drevje in ravno zdaj poškodujejo mlado drevčice, svetujem kafro, ki se je pri meni popolnoma potrdila. Okoli debla se položé celó majhni kosčki kafe in tudi s kafrovcom (s kafro v žganji raztopljen) se skorja enmalo namaže. To naj se včasih ponovi. — Tako svetuje gosp. Jože Treiber v časniku štajarske kmetijske družbe.

*) Hvala lepa za naznanjeno skušnjo, ker le tako, da se razglaša, kaj domače skušnje potrjujejo in kaj ne, pridemo do boljega spoznanja, kaj je dobro, kaj pa ne. Vred.